

**Наукова бібліотека
Вінницького національного медичного
Університету ім. М. І. Пирогова**

**Методичне об'єднання бібліотек
вищих навчальних закладів м. Вінниці**

Новий погляд на традиційні напрями наукової діяльності бібліотеки

**Матеріали
науково-практичної конференції**

25 квітня 2014 року, м. Вінниця

Вінниця, 2014

УДК 021.6(477)

Н-74

Укладач Мельник М. І., заступниця директорки бібліотеки
Відповідальна за випуск Кравчук Н. М., директорка бібліотеки

Н-74 Новий погляд на традиційні напрями наукової діяльності бібліотеки : матеріали наук.-практ. конф., 25 квітня 2014 р., Вінниця / метод. об-ня б-к ЗВО м. Вінниці, Наук. б-ка ВНМУ ім. М. І. Пирогова ; уклад. М. І. Мельник ; ред. Л. В. Сухарева ; відп. за вип. Н. М. Кравчук. – Вінниця, 2014. – 86 с.

Збірник матеріалів містить доповіді фахівців бібліотек закладів вищої освіти м. Вінниці, оприлюднені на науково-практичній конференції «Новий погляд на традиційні напрями наукової діяльності бібліотеки», яка відбулася 25 квітня 2014 р.

Видання адресовано працівникам бібліотек різних типів і форм власності.

Матеріали відтворено зі збереженням змісту, стилю та орфографії оригіналів, наданих авторами. Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них.

УДК 021.6(477)

ЗМІСТ

Наукова діяльність як стратегічний напрямок розвитку бібліотеки.

Банкова Наталія Петрівна, заступник директора бібліотеки ВНТУ 4

Науковий вектор в діяльності бібліотеки ВДПУ.

Воробйова Любов Миколаївна, заступник директора бібліотеки ВДПУ..... 13

Краєзнавчий аспект в науковій роботі бібліотеки ВНМУ імені М. І. Пирогова.

Юрчишина Ольга Анатоліївна, головний бібліотекар наукової бібліотеки ВНМУ ім. М. І. Пирогова..... 24

Інформаційно-бібліографічна діяльність бібліотеки ВТЕІ КНТЕУ: науковий підхід.

Карпусь Людмила Василівна, завідувач інформаційно-бібліографічним відділом бібліотеки ВТЕІ КНТЕУ..... 35

Видавнича діяльність бібліотеки ВДПУ як сфера наукового знання і практичної діяльності.

Кузнєцова Тетяна Анатоліївна, провідний редактор бібліотеки ВДПУ..... 43

Електронні ресурси в науково-методичній діяльності бібліотеки ВДПУ.

Кирилик Олена Іванівна, бібліотекар I категорії бібліотеки ВДПУ..... 53

Бібліотечний сайт як різновид наукової роботи бібліотеки ВНАУ.

Латуша Наталія Миколаївна, головний бібліотекар бібліотеки ВНАУ..... 62

«Коріння Шевченкового роду» (наукове дослідження родоводу Т.Г. Шевченка).

Мельник Майя Ігорівна, завідувач сектору літератури іноземними мовами ВНМУ ім. М.І. Пирогова..... 69

незаслужено забутих сторінок історії та імен в історії вузу, створення найбільш повного й повноцінного зібрання наукових біографій вчених, їхніх праць, створення повнотекстової бази даних краєзнавчих матеріалів, упорядкування та відображення масиву краєзнавчих документів у біобібліографічній продукції з застосуванням традиційних і новітніх технологій з метою найповнішого задоволення запитів користувачів.

Краєзнавча робота нашої бібліотеки допомагає не лише осягнути самотутню історію медицини краю та університету, а й сприяє вихованню в студентів почуття патріотизму, бажання досліджувати й вивчати історію медицини, відкривати нові сторінки історії Вінницького національного медичного університету. А досвід спільної діяльності всіх установ, краєзнавців регіону та України, всіх носіїв краєзнавчої інформації, у т. ч. бібліотек, показує велику результативність корпоративної й кооперативної діяльності на користь розвитку медичного краєзнавства, не лише Вінниччини, а й усієї України.

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ ВТЕІ КНТЕУ: НАУКОВИЙ ПІДХІД

Карпусь Людмила Василівна,

*завідувач інформаційно-бібліографічним відділом
бібліотеки ВТЕІ КНТЕУ*

«Кожна наука ґрунтується на бібліографії. Праця бібліографа чорнова, але дуже потрібна для розвитку знань. Її можна порівняти з фундаментом будівлі: глядачу видно лише величаві стіни і куполи палацу, але вони можуть височіти лише тому, що під них підведений міцний фундамент».

В. Я. Брюсов

В епоху сучасного реформування процесів вищої освіти проблема формування якісного та ефективного інформаційного

забезпечення навчального процесу вищих навчальних закладів є ключовою для інститутських бібліотек. На бібліотеку вищого навчального закладу, потужно впливає глобалізація освіти, трансформація традиційних форм і методів подання інформації, розвиток нових форм і засобів комунікативної взаємодії.

Ці процеси потребують від бібліотек неперервної модернізації і трансформації бібліотечних функцій, впровадження інноваційних форм обслуговування і сучасних інформаційних послуг, використання технологій інформаційного забезпечення у відповідності з навчальним процесом, та високою інформаційною культурою споживачів бібліотечних послуг.

Свою діяльність, інформаційно-бібліографічну зокрема, бібліотека ВТЕІ проводить спільно з ректоратом вузу, згідно з планом навчально-виховної та науково-дослідної роботи на навчальний рік, керуючись головними завданнями, що стоять перед професорсько-викладацьким складом у справі підвищення якості знань на основі впровадження новітніх технологій навчання.

Враховуючи те, що корпуси нашого інституту розташовані в різних частинах міста, в нашому вузі створена і успішно функціонує **система електронного діловодства**. Вона забезпечує процес створення, управління доступом і розповсюдження електронних документів в комп'ютерних мережах. Іншими словами це передача і приймання файлів між структурними підрозділами та кафедрами нашого інституту. Я розповідаю про це тому, що вся наша робота тісно пов'язана з використанням цієї системи.

Крім цього, в інституті запроваджена програма «Комфорт», яка дозволяє в чаті обмінюватися інформацією між структурними підрозділами вузу.

Чимало читачів бібліотек розглядають Інтернет як першочергове джерело інформації, підвищення престижу бібліотеки. Актуальною для студентства залишається проблема ефективного використання Інтернет-технологій для пошуку необхідної інформації. Тому важливим інструментом дистанційного забезпечення інформаційних потреб та

розширення бібліотечних послуг є **веб-сторінка** бібліотеки на сайті інституту. Її змістовна частина постійно поповнюється, модернізується і враховує інтереси різних категорій користувачів. Веб-сторінка інформує читачів про видання бібліотеки, бібліотечні послуги, події та акції. Також є доступ до електронного каталогу, завдяки якому став можливий пошук документів за автором видання або його назвою.

Основним джерелом отримання інформації є бібліотечний фонд. Тому наша бібліотека значну увагу приділяє поповненню фонду новою та сучасною літературою різних видавництв України.

Суттєву допомогу в якісному інформаційному забезпеченні навчального процесу відіграє використання інформаційно-бібліотечної системи УФД «**Бібліотека**». Ми нею дуже задоволені, бо вона забезпечує комплексну автоматизацію бібліотеки, враховує всі основні виробничі цикли і надає максимально комфортний і адекватний доступ користувачів до фондів бібліотеки. Завдяки цій програмі наша бібліотека створила і продовжує формувати **електронний каталог**, оскільки він є інструментом удосконалення основної функції діяльності бібліотеки – обслуговування користувачів. В електронному каталозі відображений весь фонд бібліотеки, включаючи також аналітичний опис періодичних видань з ключовими словами. І наразі він налічує понад 68 тисяч бібліографічних документів.

Складовими частинами електронного каталогу є: алфавітний каталог, систематичний каталог та **інформаційно-пошуковий тезаурус**, який є найефективнішим засобом тематичного пошуку в електронному каталозі. Він розроблений нашими бібліографами у відповідності з інформаційними потребами користувачів. Науковий підхід до його створення посприяло більш досконалій організації багатоаспектного пошуку документів, задоволенню якнайвужчих і найпростіших так найширших і найскладніших запитів, організації інформаційного пошуку від загального до конкретного.

Саме науковий підхід до формування та редагування електронного каталогу дає можливість якісно представити

інформацію, її тематичну насиченість, охоплення всіх джерел, і нарешті, відповідність створеного інформаційного продукту бібліотеки завданням наукових, навчально-виховних, культурних та дозвіллевих програм вузу.

Якість інформації, внесеної до тезауруса є для бібліотеки одним з актуальних завдань, тому його постійне редагування і поповнення розглядається як основний критерій контролю якості створюваної бази даних. Аналітично опрацьовуючи періодичні видання, ми постійно знайомимося з новими поняттями і додаємо нові дескриптори в наш тезаурус: наприклад такі: івент-маркетинг, ембієнт-маркетинг, ембуш-маркетинг, кеш-менеджмент, лід-менеджмент, лакшері-шопінг та інші.

Велике значення для удосконалення інформаційної роботи бібліотеки, її наукової і видавничої діяльності має власна база даних **«Праці викладачів ВТЕІ КНТЕУ та рецензії»**. Вона містить вичерпну інформацію про видання авторів-співробітників ВТЕІ, що наявні у фонді бібліотеки, постійно поповнюється, і на даний момент містить 2312 наукових праць наших викладачів.

В нашому електронному каталозі створена також власна база даних **«Персоналії»**, яка складається з прізвищ відомих діячів, років їхнього життя і діяльності і характеристики цих персоналій. Такі відомості необхідні користувачу при пошуку того чи іншого діяча і відразу можна відкрити джерела, де є згадка про нього.

Автоматизація та впровадження нових інформаційних технологій дозволяє бібліотеці на якісному рівні здійснювати такий вид бібліографічної діяльності, як **бібліографічне інформування**. Його основним завданням є активне доведення нової бібліографічної інформації до потенційних і реальних користувачів, розкриття інформаційних ресурсів бібліотеки.

Тому важливою складовою формування позитивного іміджу бібліотеки є проведена робота щодо створення і впровадження системи **ВРІ** за тематичними запитами науковців. Вже декілька років ми спрямовуємо свої зусилля на

допомогу науково – дослідній роботі кафедр, окремих вчених, аспірантів і пошукачів.

Для цього ми підтримуємо тісний зв'язок з науковим відділом інституту, який надає нам «План підготовки докторських та кандидатських дисертацій викладачами ВТЕІ КНТЕУ» на поточний рік, затверджений Вченою Радою ВТЕІ КНТЕУ.

Відповідно цього плану в електронному каталозі нами створена база даних абонентів ВРІ із зазначенням прізвища, посади, та теми наукової роботи з ключовими словами по цій темі. Наразі у нас є 35 абонентів, серед них доценти, завідувачі кафедрами, викладачі, асистенти, аспіранти.

Таким чином, для пошукачів і здобувачів, постійно готуються бібліографічні списки які включають книги і публікації в періодиці по їхній тематиці. В залежності від бажання абонента ВРІ, він може отримати списки в електронному вигляді, ми надсилаємо їх або на електронну адресу абонента, або відправляємо по електронному діловодству.

Ми пропонували такі послуги багатьом. Але не всіх це зацікавило. Та частина викладачів, які заявили про своє бажання приймати участь в цій постійно-діючій акції, задоволені напрацьованими підбірками матеріалів. Про це ми дізнаємось при безпосередньому спілкуванні з пошукачами.

Сьогодні важливо не тільки створення необхідних умов доступу до інформаційно-бібліотечних ресурсів, але і своєчасне поширення інформації в інститутському середовищі.

Тому для швидкого та регулярного інформування професорсько-викладацького складу про нові надходження бібліотека щомісячно видає **Інформаційний бюлетень**.

Він був започаткований у 2000 році. Спочатку бюлетень мав друкований вигляд брошури, яка містила титульний лист та систематизований список нових надходжень. Важливо, що до бюлетня входять лише ті видання, які вже пройшли відповідну науково-технічну обробку, введені в електронний каталог і вже пропонуються до послуг читачів.

Завдяки інформаційним технологіям і науковому підходу, сьогодні інформаційний бюлетень - це видання, яке містить сканований зовнішній вигляд книги, бібліографічний опис та анотацію. Це значно допомагає користувачам орієнтуватись у змісті книги. Також бюлетень містить бібліографічний перелік опорних конспектів лекцій, збірників наукових праць та науково-методичних видань. Всі джерела нових надходжень систематизовані в алфавітному порядку.

Вчасно отримана інформація про нові видання, що надійшли до бібліотеки, є важливою для студентів та викладачів. Тому для оперативного розповсюдження такої інформації потрібно враховувати можливості сучасних технологій.

В нашій бібліотеці інформаційний бюлетень розповсюджується двома способами:

- системою діловодства інституту (у переліку кафедр та структурних підрозділів інституту обираємо потрібні нам адресати та відправляємо файл);
- Web-сторінкою бібліотеки у розділі «Нові надходження».

Наразі продовжується **науково-бібліографічна діяльність**, яка включає складання біобібліографічних, бібліографічних покажчиків та рекомендаційних списків літератури.

Для більш повного інформування читачів про наукові здобутки провідних вчених нашого інституту, у 2005 році ми започаткували і зараз продовжуємо випускати серію персональних біобібліографічних покажчиків **«Нехай не згасне світ науки»**. За цей період видані покажчики про творчі доробки наших провідних вчених: Прутської О. О., Масловської Л. Ц., Сусіденка В. Т., Чорної Л. О. та інших. Такі видання дають можливість отримати максимальну інформацію про конкретного вченого нашого вузу.

Минулого року, до відзначення 45-річчя заснування ВТЕІ КНТЕУ ми підготували бібліографічний покажчик **«Досягнення та розвиток вузівської науки»**, про творчий доробок викладачів ВТЕІ. Він охоплює період з 2009 по 2013

рік і містить 1407 джерел інформації. Це видання представлено на компакт-диску і складається з чотирьох розділів.

З метою надання практичної допомоги студентам, магістрантам і аспірантам правильно скласти бібліографічний опис документу і оформити бібліографічний список до наукової роботи нашим відділом підготовлено **«Методичні рекомендації щодо оформлення бібліографічного опису у списку використаної літератури згідно ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання"». Це видання містить інформацію про розташування літературних джерел у списку використаної літератури, відомості про структуру та елементи бібліографічного опису та приклади бібліографічних записів.**

Бібліотека повинна орієнтуватися у проблемах сьогодення, на що треба відгукнутися бібліографічними матеріалами. Так, до відзначення 200-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка ми підготували рекомендаційний бібліографічний список літератури **«Великий Кобзар українського народу»**. Він є в роздрукованому вигляді, а також представлений на веб-сторінці бібліотеки. Там же користувачі можуть познайомитися і з іншими рекомендаційними списками: **«Пересопницьке Євангеліє: українська національна святиня»** - до 450-річчя української першокниги. На допомогу навчальному процесу для викладачів ми запропонували рекомендаційний список **«Методика викладання у вищій школі: використання інформаційних технологій навчання»**.

Працівники відділу здійснюють також **індексування наукових праць** по УДК, ББК для науковців, співробітників, викладачів, аспірантів та студентів. Для цього нами розроблене Замовлення користувача, яке містить прізвище, ініціали, тему запиту і ключові слова. Користувач заповнює цю вимогу, а ми, в свою чергу, надаємо індекс УДК або ББК, або два індекси, включаючи авторський знак. Ця послуга надається всім користувачам бібліотеки, і виконується першочергово. Для

особливо зайнятих наших викладачів ми практикуємо індексування по телефону або по інститутському чату.

Для масового інформування наших користувачів ми використовуємо традиційні **Дні інформації**. Зокрема, до відзначення Всесвітнього дня книги і авторського права, 23 квітня бібліотека проводила День інформації на тему «Бібліотека і книга в загальноосвітньому просторі інституту». До програми якого входив перегляд нових надходжень до бібліотеки, виставка-реклама «Книги-подаровані авторами», перегляд «Авторські права в інформаційному суспільстві» та презентація буккросінгу «Прочитав книгу – передай далі».

Постійно проводиться і індивідуальне інформування. Для викладачів ми практикуємо послугу електронної доставки тематичної інформації у вигляді списків літератури на їхню електронну адресу. Чергові бібліографи надають кваліфіковану допомогу студентам при пошуку їхніх тем рефератів, доповідей, курсових, дипломних і магістерських робіт. Крім того, біля кожного комп'ютера є **«Порадники користувача»**, за допомогою яких студенти самостійно можуть ознайомитись з процесом пошуку інформації в електронному каталозі.

Підсумовуючи сказане, формування в бібліотеці ВТЕІ відкритого інформаційного простору, можливість доступу до різних типів та видів інформації, їх комплексне поєднання сприяє створенню гнучкої інфраструктури інформаційного забезпечення професорсько-викладацького складу та студентів інституту, успішному задоволенню їх інформаційних потреб і запитів, поширенню сучасного спектру послуг та сервісів бібліотеки.